ECLI:LV:AT:2025:0206.11517037608.13.L
Lieta Nr. 11517037608, SKK-5/2025
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2025. gada 6. februārī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Irīna Jansone, senatori Sandra Kaija un Aivars Uminskis

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurores Ineses Linbergas kasācijas protestu, cietušās /pers. A/, apsūdzēto /pers. B/ un /pers. C/, apsūdzēto /pers. D/ un /pers. C/ aizstāves zvērinātas advokātes Itas Megnes kasācijas sūdzībām par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas rajona tiesas 2022. gada 2. marta spriedumu

[1.1] /pers. B/, personas kods /personas kods/ (iepriekš – /personas kods/),

atzīts par vainīgu piecos Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētajos noziedzīgajos nodarījumos un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 2. punktu, sodīts par katru ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 1 gadu.

[1.2] /pers. C/, personas kods /personas kods/,

atzīta par vainīgu piecos Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētajos noziedzīgajos nodarījumos un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 2. punktu, sodīta par katru ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu galīgais sods /pers. C/ noteikts brīvības atņemšana uz 1 gadu.

[1.3] /pers. D/, personas kods /personas kods/,

atzīta par vainīgu piecos Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētajos noziedzīgajos nodarījumos un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 2. punktu, sodīta par katru ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu galīgais sods /pers. C/ noteikts brīvības atņemšana uz 1 gadu.

[1.4] No /pers. B/ cietušās /pers. A/ labā piedzīta materiālā kaitējuma kompensācija 2698,28 *euro,* bet materiālā kaitējuma kompensācija daļā par 22 540,98 *euro* nav noteikta.

[1.5] Cietušajiem /pers. A/, /pers. E/, /pers. F/ morālā kaitējuma kompensācijas nav noteiktas.

[1.6] Cietušajiem /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/ un AS „Attīstības finanšu institūcijai „Altum”” materiālā kaitējuma kompensācijas nav noteiktas.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/ atzīti par vainīgiem un sodīti par to, ka personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās izdarīja svešas mantas iegūšanu lielos apmēros, ļaunprātīgi izmantojot uzticību un viltu.

[3] Ar Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu, izskatot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzēto /pers. B/ un /pers. D/, kā arī apsūdzēto /pers. C/ un /pers. D/ aizstāves zvērinātas advokātes Itas Megnes apelācijas sūdzībām, Rīgas rajona tiesas 2022. gada 2. marta spriedums atcelts un atzīts, ka

[3.1] /pers. B/ ir izdarījis piecus noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam), un kriminālprocess izbeigts noilguma dēļ.

[3.2] /pers. C/ ir izdarījusi piecus noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam), un kriminālprocess izbeigts noilguma dēļ.

[3.3] /pers. D/ ir izdarījusi piecus noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam), un kriminālprocess izbeigts noilguma dēļ.

[3.4] No /pers. B/ cietušās /pers. A/ labā piedzīta materiālā kaitējuma kompensācija 2698,28 *euro,* bet materiālā kaitējuma kompensācija daļā par 22 540,98 *euro* nav noteikta.

[3.5] Cietušajiem /pers. A/, /pers. E/, /pers. F/ morālā kaitējuma kompensācijas nav noteiktas.

[3.6] Cietušajiem /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/ un AS „Attīstības finanšu institūcijai „Altum”” materiālā kaitējuma kompensācijas nav noteiktas.

[4] Ar apelācijas instances tiesas lēmumu atzīts, ka /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/ apzināti sniedza nepatiesas ziņas kredīta saņemšanai, norādot kredītiestādei patiesībai neatbilstošu informāciju par personām, kurām tiek sniegti kreditēšanas pakalpojumi, ar šīm darbībām radot būtisku kaitējumu.

[5] Par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurore I. Linberga iesniegusi kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt minēto lēmumu daļā par kriminālprocesa izbeigšanu sakarā ar noilgumu attiecībā pret /pers. B/ un /pers. C/ un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas protestā norādīts, ka apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 56. panta trešo daļu par krimināatbildības noilgumu. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka krimināatbildības noilgums tiek pārtraukts, jo pēc Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu

izdarīšanas /pers. B/ un /pers. C/ ir izdarījuši jaunu sevišķi smagu noziegumu pēc Krimināllikuma 177. panta trešās daļas, par ko notiesāti ar Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 19. oktobra spriedumu, kas stājies spēkā 2012. gada 15. martā.

[6] Par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu cietusī /pers. A/ iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto lēmumu daļā par /pers. B/ atzīšanu par vainīgu piecu Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un kriminālprocesa izbeigšanu sakarā ar noilgumu un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka /pers. B/ darbībās nav konstatējama Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvā un subjektīvā puse, nepamatoti pārkvalificējusi apsūdzētā darbības uz Krimināllikuma 210. panta trešo daļu.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka /pers. B/ laikā no 2006. gada 24. jūlija līdz 2007. gada 6. jūnijam uz piecu aizdevuma līgumu ar cietušo pamata saņēmis naudas līdzekļus 1 366 500 *euro*, apzinoties, ka tos izlietos savām vajadzībām un nepildīs no noslēgtiem kredītu līgumiem izrietošās saistības. Apsūdzētais ir pierunājis cietušos un izmantojis viņu uzticēšanos, lai saņemtu bankas aizdevumus, kā arī maldinājis cietušos, ka apmaksās saņemtos kredītus, līdz ar to /pers. B/ darbības kvalificējamas pēc Krimināllikuma 177. panta trešās daļas. Tiesas atzinums, ka apsūdzētais vēlējies sniegt nepatiesas ziņas kredītiestādei, nevis izkrāpt naudu, nav pamatots ar lietā esošajiem pierādījumiem.

Ņemot vērā minēto, apelācijas instances tiesa nepamatoti izbeigusi kriminālprocesu pret /pers. B/, jo viņš ir izdarījis sevišķi smagu noziegumu.

[7] Par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu apsūdzētās /pers. D/ aizstāve I. Megne iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto lēmumu daļā par /pers. D/ atzīšanu par vainīgu piecu Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka apsūdzētās darbībās nav konstatējamas Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, taču nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 210. panta trešo daļu (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam), tādējādi pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 2. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka cietušie bija tie, kas sniedza kredītiestādei nepatiesas ziņas aizdevumu saņemšanai, parakstīja pieteikumus, apstiprināja sniegto ziņu patiesumu, proti, noziedzīgo nodarījumu pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas ir izdarījuši cietušie.

Tiesas atzinums, ka /pers. D/ ir sniegusi apzināti nepatiesas ziņas kredītiestādei aizdevumu saņemšanai (nekustamo īpašumu /adrese 1/; /adrese 2/; /adrese 3/ (pēc adreses maiņas – /adrese 4/); /adrese 5/ un /adrese 6/; /adrese 7/, iegādei), neapstiprinās ar lietā esošajiem pierādījumiem.

[8] Par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu apsūdzētās /pers. C/ aizstāve I. Megne iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto lēmumu daļā par /pers. C/ atzīšanu par vainīgu piecu Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar identiskiem argumentiem, kas norādīti 7. punktā, bet attiecībā uz apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu kredītiestādei aizdevumu saņemšanai nekustamajiem īpašumiem /adrese 8/; /adrese 1/; /adrese 9/; /adrese 10/; /adrese 7/, iegādei.

[9] Par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu apsūdzētie /pers. B/ un /pers. C/ iesnieguši kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto lēmumu daļā par kriminālprocesa izbeigšanu uz nereabilitējoša pamata un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

[9.1] Apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka apsūdzēto darbībās nav konstatējamas Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, taču nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 210. panta trešo daļu (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) un visas saprātīgās šaubas, kuras nav iespējams novērst, nav vērtējusi par labu personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību.

Tiesa nav izvērtējusi to, ka cietušie ir noformējuši aizdevumus un apliecinājuši, ka pieteikumam pievienotājās izziņās norādītās ziņas par aizdevuma ņēmēju ienākumiem ir patiesas. Apsūdzētie nav veikuši Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzētos noziedzīgos nodarījumus.

Tiesa par ticamām nepamatoti atzinusi cietušo un lieciniekus sniegtās liecības, jo tās sniegtas policijas darbinieku psiholoģiska spiediena rezultātā.

[9.2] Tiesa, konstatējot apsūdzēto tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu, nepamatoti nav piemērojusi Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 3. punktu.

Motīvu daļa

[10] Senātam ir jāsniedz atbilde uz jautājumu, vai apelācijas instances tiesa pareizi piemērojusi Krimināllikuma 56. panta trešo daļu un izbeigusi kriminālprocesu pret /pers. B/ un /pers. C/ sakarā ar noilguma iestāšanos.

[10.1] Krimināllikuma 56. pantā ir reglamentēts kriminālatbildības noilgums. Šā panta pirmajā daļā, ievērojot noziedzīgā nodarījuma kaitīguma pakāpi jeb noziedzīgā nodarījuma kategoriju atbilstoši Krimināllikuma 7. pantā norādītajai noziedzīgu nodarījumu klasifikācijai, noteikts laiks, kādam jāpaiet no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienas, lai personu nevarētu saukt pie kriminālatbildības.

Šā panta otrā daļa noteic, ka noilguma termiņu aprēķina no dienas, kad izdarīts noziedzīgs nodarījums, vai šā panta 1.[1]daļā paredzētajā gadījumā no dienas, kad cietusī persona sasniegusi astoņpadsmit gadu vecumu, līdz apsūdzības izsniegšanai vai oficiālā izdošanas lūguma paziņošanai apsūdzētajam, ja apsūdzētais uzturas citā valstī un izsludināta viņa meklēšana.

Tādējādi kriminālatbildības noilguma beigu termiņš ir saistīts ar laiku, kad izsniegta apsūdzība, un nodrošina personai tiesisko noteiktību – persona spēj paredzēt, pēc kāda termiņa tā netiks saukta pie kriminālatbildības.

Izskatāmajā lietā apsūdzētais /pers. B/ Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētos noziedzīgos nodarījumus izdarījis 2006. gada 24. jūlijā, 11. decembrī, 14. decembrī, 2007. gada 18. janvārī un 6. jūnijā, bet apsūdzētā /pers. C/ Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētos noziedzīgos nodarījumus izdarījusi 2006. gada 24. jūlijā, 16. augustā, 2007. gada 18. janvārī, 15. februārī un 6. jūnijā. Noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas laikā Krimināllikuma 210. panta trešās daļas sankcijā bija paredzēts sods brīvības atņemšanas veidā uz laiku līdz sešiem gadiem, kas atbilstoši Krimināllikuma 7. panta ceturtajai daļai tika klasificēts kā smags noziegums.

Šobrīd atbildība par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu kredīta saņemšanai, ja ar to radīts būtisks kaitējums, paredzēta Krimināllikuma 210. panta pirmajā daļā, un par šādu nodarījumu panta sankcijā paredzēts sods brīvības atņemšanas veidā uz laiku līdz vienam gadam vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai sabiedriskais darbs, vai naudas sods. Līdz ar to secināms, ka šobrīd likumdevējs apsūdzēto 2006. un 2007. gadā izdarītos noziedzīgos

nodarījumus atbilstoši Krimināllikuma 7. pantā dotajai noziedzīgo nodarījumu klasifikācijai atzinis par mazāk smagiem noziegumiem. Norādāms, ka laikā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2017. gada 31. decembrim par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu kredīta saņemšanai, ja ar to radīts būtisks kaitējums, Krimināllikuma 210. pantā bija paredzēts vēl mazāks sods – īslaicīga brīvības atņemšana vai piespiedu darbs, vai naudas sods –, kas tika klasificēts kā kriminālpārkāpums.

Krimināllikuma 5. pants noteic, ka nodarījuma noziedzīgumu un sodāmību nosaka likums, kas bijis spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā, bet likumam, kas atzīst nodarījumu par nesodāmu, mīkstina sodu vai ir citādi labvēlīgs personai, ir atpakaļejošs spēks, proti, tas attiecas uz nodarījumiem, kas izdarīti pirms attiecīgā likuma spēkā stāšanās.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka /pers. B/, /pers. C/ noziedzīgie nodarījumi kvalificējami pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam, kas bija spēkā nodarījuma izdarīšanas laikā, bet uz noilguma noteikšanu par šiem nodarījumiem attiecināmas vēlākās Krimināllikuma 210. panta redakcijas, kas ir labvēlīgākas apsūdzētajiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 56. panta pirmās daļas 2. punktu personu nevar saukt pie krimināltatbildības, ja no kriminālpārkāpuma izdarīšanas dienas pagājuši divi gadi. Atbilstoši šā panta otrajai daļai noilguma termiņu aprēķina no dienas, kad izdarīts noziedzīgs nodarījums, līdz apsūdzības izsniegšanai.

Lēmums par apsūdzētā saukšanu pie krimināltatbildības (apsūdzība) apsūdzētajam /pers. B/ izsniegts 2018. gada 9. martā, bet /pers. C/ – 2018. gada 10. augustā.

Krimināllikuma 56. panta trešā daļa noteic, ka noilgums tiek pārtraukts, ja līdz Krimināllikuma 56. panta pirmajā vai $1.^1$ daļā norādīto termiņu izbeigšanās brīdim persona, kas izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu. Šajā gadījumā noilguma laiku, kas paredzēts par smagāko no izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, sāk skaitīt no jaunā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīža.

No krimināllietas materiāliem izriet, ka ar Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 19. oktobra spriedumu, kas stājies spēkā 2012. gada 15. martā, /pers. B/ un /pers. C/ atzīti par vainīgiem un sodīti Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, kas izdarīts 2007. gada 9. janvārī. Minētā nodarījuma panta sankcijā bija paredzēts sods brīvības atņemšanas veidā uz laiku no pieciem līdz trīspadsmit gadiem [..]. Atbilstoši Krimināllikuma 7. panta piektajai daļai minētais noziedzīgais nodarījums klasificējams kā sevišķi smags noziegums.

[10.2] Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka, neskatoties uz to, ka noilgums tika pārtraukts sakarā ar cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, tomēr 2018. gada 9. martā un 2018. gada 10. augustā, kad /pers. B/ un /pers. C/ tika izsniegtas apsūdzības, bija iestājies noilgums viņu saukšanai pie krimināltatbildības gan par kriminālpārkāpumu, gan par mazāk smagu noziegumu izdarīšanu. Senāts atzīst, ka šāds apelācijas instances tiesas secinājums ir kļūdains.

Senāts norāda, ka noilguma laiku, kas paredzēts par smagāko no izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, sāk skaitīt no jaunā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīža.

Izskatāmajā lietā noilguma laiks par apsūdzētā /pers. B/ izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) 2006. gada 24. jūlijā, 11. decembrī, 14. decembrī, 2007. gada 18. janvārī un 6. jūnijā un apsūdzētās /pers. C/ izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) 2006. gada 24. jūlijā, 16. augustā, 2007. gada 18. janvārī, 15. februārī un 6. jūnijā tika pārtraukts, jo apsūdzētie izdarījuši jaunu sevišķi smagu noziegumu pēc Krimināllikuma 177. panta trešās daļas 2007. gada 9. janvārī. Šajā gadījumā noilguma laiku par apsūdzēto izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem sāk skaitīt no 2007. gada 9. janvāra un saskaņā ar Krimināllikuma 56. panta pirmās daļas 5. punktu tā termiņš ir 15 gadi, kas uz apsūdzību izsniegšanas brīdi 2018. gada 9. martā un 2018. gada 10. augustā nebija iztecējis.

[10.3] Ievērojot minēto, Senāts atzīst par kļūdainiem apelācijas instances tiesas secinājumu, ka izskatāmajā lietā /pers. B/ bija iestājies noilgums viņa saukšanai pie krimināltatbildības par noziedzīgiem nodarījumiem 2006. gada 24. jūlijā, 11. decembrī, 14. decembrī, 2007. gada 18. janvārī un 6. jūnijā, un /pers. C/ bija iestājies noilgums viņas saukšanai pie krimināltatbildības par noziedzīgiem nodarījumiem 2006. gada 24. jūlijā, 16. augustā, 2007. gada 18. janvārī, 15. februārī un 6. jūnijā. Līdz ar to apelācijas instances tiesa nepamatoti izbeigusi kriminālprocesu saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 377. panta 3. punktu.

[11] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā kasācijas instances tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai pārējā daļā cietušās /pers. A/, apsūdzēto /pers. B/ un /pers. C/, apsūdzēto /pers. D/ un /pers. C/ aizstāves I. Megnes kasācijas sūdzības satur tādus argumentus, kas var būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai.

[12] Senāts atzīst, ka cietusī /pers. A/, kasācijas sūdzībā norādot, ka /pers. B/ darbībās konstatējamas Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, nav tiesīga pārsūdzēt apelācijas instances tiesas nolēmumu šajā daļā.

Apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz lietā iegūtajiem un tiesas sēdē pārbaudītajiem pierādījumiem, ir konstatējusi /pers. B/ darbībās visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.

Senāts konstatē, ka par apelācijas instances tiesas lēmumu prokurore iesniegusi kasācijas protestu, taču tajā nav apstrīdējusi apsūdzēto darbību juridisko kvalifikāciju pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas, kā arī nav atbalstījusi cietušās /pers. A/ iesniegto kasācijas sūdzību.

Senāta judikatūrā jau iepriekš izteikta atziņa, ka prokuroram ir ekskluzīva funkcija valsts apsūdzības uzturēšanā. Ja prokurors likumā noteiktajā kārtībā apelācijas instances tiesas nolēmumu nav noprotestējis, atzīstams, ka prokurors ir piekritis apelācijas instances tiesas nolēmumam. Ja prokurors savas tiesības noprotestēt apelācijas instances tiesas nolēmumu lietā nav izmantojis, nav atbalstījis cietušā iesniegto kasācijas sūdzību, kasācijas instances tiesa, konstatējot, ka apsūdzētā darbības būtu kvalificējamas kā smagāks noziedzīgs nodarījums, nav tiesīga apmierināt cietušā kasācijas sūdzību (*Senāta 2018. gada 21. jūnija lēmuma lietā Nr. SKK-23/2018, ECLI:LV:AT:2018:0621.15830722711.1.L, 10.-12. punkts*).

[13] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, kvalificējot /pers. B/, /pers. D/ un /pers. C/ darbības pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam), nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 2. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu.

[13.1] Pirmās instances tiesa, pamatojoties uz lietā iegūtajiem un tiesas sēdē pārbaudītajiem pierādījumiem, ir konstatējusi /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/ darbībās visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 177. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes. Pirmās instances tiesa atzinusi, ka apsūdzēto vainīgums viņiem katram inkriminētajos piecos noziedzīgajos nodarījumos ir pierādīts ārpus saprātīgām šaubām. Tiesa secinājusi, ka apsūdzēto izdarītie noziedzīgie nodarījumi izpaudušies kā aizdevuma izkrāpšana no kredītiestādes VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka", tādējādi iegūstot naudas līdzekļus aizdevuma veidā uz citu personu vārda lielā apmērā.

Ar apelācijas instances tiesas lēmumu atzīts, ka apsūdzētie /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/ apzināti sniedza nepatiesas ziņas kredīta saņemšanai, norādot kredītiestādei patiesībai neatbilstošu informāciju par personām, kurām tiek sniegti kreditēšanas pakalpojumi, ar šīm darbībām radot būtisku kaitējumu – mantisku zaudējumu lielā apmērā –, kā arī sniegts jauns noziedzīgo nodarījumu apraksts. Apelācijas instances tiesa izvērtējusi apsūdzēto darbību juridisko kvalifikāciju un atzinusi, ka ar lietā esošo pierādījumu kopumu ārpus saprātīgām šaubām pierādīts katra apsūdzētā vainīgums piecu

Krimināllikuma 210. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka apsūdzētie pārliecināja cietušos /pers. I/, /pers. A/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. M/, /pers. J/, /pers. L/, /pers. K/, /pers. N/, /pers. G/, /pers. H/ un liecinieci /pers. O/ noformēt aizdevumus uz sava vārda. Minētās personas pēc apsūdzēto norādēm ieradās VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" iesniedza aizdevuma pieteikumus un izziņas, kas saturēja nepatiesas ziņas par personu ienākumiem, vai fiktīvas uzziņas un līgumus par gūtajiem ienākumiem, kā arī apsūdzētās /pers. C/ un /pers. D/ pašas iesniedza dokumentus ar nepatiesu informāciju cietušo vārdā (apelācijas instances tiesas lēmuma motīvu daļā norādītie noziedzīgie nodarījumi Nr. 6 un Nr. 7), tādā veidā maldinot kredītiestādes darbiniekus. Turpinot realizēt nodomu, apsūdzētie aizveda minētās personas uz kredītiestādes norēķinu grupu, kur viņi parakstīja aizdevuma līgumus, kā arī apsūdzētā /pers. D/ pati uz ģenerālpilnvaras pamata personas vārdā parakstīja aizdevuma līgumu (apelācijas instances tiesas lēmuma motīvu daļā norādītais noziedzīgais nodarījums Nr. 6), uz kuru pamata /pers. O/, /pers. I/, /pers. A/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. M/, /pers. J/, /pers. L/, /pers. K/, /pers. N/, /pers. G/, /pers. H/ tika piešķirti aizdevumi.

Atsaucoties uz tiesību doktrīnā paustajām atziņām, apelācijas instances tiesa norādījusi, ka no subjektīvās puses Krimināllikuma 210. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir tīšs nodarījums, kas raksturojas ar tiešu nodomu, jo persona apzināti sniedz nepatiesas ziņas kredīta saņemšanai, bet pret sekām – būtisku kaitējumu – vainīgās personas attieksme var izpausties nodoma vai neuzmanības formā. Noziedzīgā nodarījuma subjekts var būt jebkura fiziska persona, kura ir kredīta saņēmējs. Tiesa secinājusi, ka kredītlīdzekļu patiesie saņēmēji bija apsūdzētie /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/, savukārt fiziskās personas, ar kurām VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" noslēdza aizdevuma līgumus, aizdevumus tikai noformēja uz sava vārda, bet no aizdevuma līguma izrietošās saistības uzņēmās apsūdzētie. Nevienai no fiziskām personām, kuras piekrita uz sava vārda noformēt aizdevumus, nebija nodoms pašām izmantot izsniegtos kredītlīdzekļus nekustamo īpašumu iegādei un remontam, viņi nebija kredītiestādes klienti. Šāds nodoms bija apsūdzētajiem, proti, par VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" fiziskām personām izsniegtajiem kredītlīdzekļiem iegādāties nekustamos īpašumus, veikt tajos remontdarbus un uzlabojumus, pēc kā lielāko daļu nekustamo īpašumu bija paredzēts pārdot tālāk par ievērojami augstāku cenu. Turklāt tieši apsūdzētie pildīja no aizdevuma līgumiem izrietošās saistības, veicot maksājumus kredītsaistību dzēšanai, ko darīja līdz laikam, kad 2008. gada ekonomiskās lejupslīdes dēļ, no savas gribas neatkarīgu iemeslu spiesti, pārtrauca veikt šos maksājumus.

Senātam nav pamata apšaubīt šos apelācijas instances tiesas atzinumus, jo tie pamatoti ar lietā iegūto pierādījumu izvērtējumu. Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus pierādījumu vērtēšanā, kas varētu ietekmēt tiesas nolēmuma tiesiskumu vai pamatotību, Senāts nekonstatē. Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums atbilst Kriminālprocesa likuma 511. panta otrās daļas, 512. panta pirmās un otrās daļas un 564. panta ceturtās daļas prasībām, tai skaitā prasībai par motivētu nolēmumu. Pamatojuma princips ir viens no procesuālā taisnīguma nodrošināšanas principiem. Atbilstoši šim vispārējam tiesību principam tiesai ir pienākums motivēt savu nolēmumu. Satversmes tiesa norādījusi, ka motīvu norādīšana tiesas nolēmumā ir viens no līdzekļiem, kas ļauj personai pārliecināties, ka tā ir uzklausīta un tās sniegtie argumenti ir izvērtēti. Vienlaikus Satversmes tiesa atzinusi, ka tas, cik detalizēti tiesas nolēmumā jābūt norādītiem tā motīviem, ir atkarīgs no konkrētā nolēmuma rakstura un lietas apstākļiem, kas katrā individuālā gadījumā vērtējami atsevišķi (*Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 14. punkts*).

[13.2] Senāts konstatē, ka gan pirmās instances, gan apelācijas instances tiesas ir pārbaudījušas un izvērtējušas cietušo un liecinieku liecības un atzinušas tās par pieļaujamiem pierādījumiem.

Senāts konstatē, ka pirmās instances tiesa ir izvērtējusi apsūdzētā /pers. B/ tiesas sēdē liecināto, ka pirmstiesas izmeklēšanas laikā policijas darbinieki ieguvuši liecinošo personu liecības, uzkūdot pratināmās personas, kopsakarā ar cietušo, liecinieku un apsūdzēto /pers. D/, /pers. C/ liecībām un pārējiem pierādījumiem lietā. Tiesa izvērtējusi minētos pierādījumus kopumā un savstarpējā sakarībā, kā arī konstatējusi, ka cietušie un liecinieki tika brīdināti par kriminālatbildību par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu, un atzinusi, ka pierādījumi apstiprina liecinieku un cietušo liecībās sniegtās ziņas.

Senāts atzīst, ka apsūdzēto /pers. B/ un /pers. C/ kasācijas sūdzības argumenti pamatoti ar viņu atšķirīgo viedokli par lietā iegūto pierādījumu ticamības un pietiekamības vērtējumu, savukārt lietā iegūto pierādījumu izvērtēšanu saskaņā ar likumu veic tā tiesa, kas iztiesā lietu pēc būtības. Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka pierādījumu ticamības jēdziens un novērtēšanas prasības ir noteiktas Kriminālprocesa likuma 128. pantā, taču izvēle, kuriem pierādījumiem ticēt, bet kuriem nē, ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības. Arī jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir vai nav pietiekami apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, ir būtības jautājums, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms. Pierādījumu pietiekamības kritērijs ir saprātīgu šaubu esība vai neesība par apsūdzētā vainīgumu, kura izvērtēšana tāpat ir tās tiesas kompetencē, kas izskata lietu pēc būtības (sk. *Senāta 2013. gada 3. jūlija lēmumu lietā Nr. SKK-333/2013, 15890002407* (šajā gadījumā Senāts uzskata par pareizu likumā rakstītā „esamība" vietā lietot jēdzienu „esība", jo runa ir par to, 'kas ir vai nav', sk. *Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas 2003. gada 13. maija lēmumu Nr. 21 (prot. Nr. 5/1037). Latvijas Vēstnesis, 22.05.2003., Nr. 76*)).

[14] Ņemot vērā, ka Krimināllikuma 49.[1] pants regulē soda noteikšanu, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, un izskatāmajā lietā ar apelācijas instances tiesas lēmumu pret apsūdzētiem /pers. B/ un /pers. C/ kriminālprocess izbeigts noilguma dēļ, tad Senāts atzīst par nepamatotu kasācijas sūdzībā ietverto argumentu par Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 3. punkta nepamatotu nepiemērošanu.

[15] Apsūdzētajiem /pers. B/ un /pers. C/ drošības līdzeklis nav piemērots.

Senāts atzīst, ka drošības līdzekļa piemērošanai /pers. B/ un /pers. C/ šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu daļā par kriminālprocesa izbeigšanu saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 377. panta 3. punktu par 1) apsūdzētā /pers. B/ izdarītajiem pieciem noziedzīgajiem nodarījumiem pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) attiecībā uz 2006. gada 24. jūlija aizdevuma līguma Nr. 125116/01 saņemšanu, uz 2006. gada 11. decembra aizdevuma līguma Nr. 129788/01 saņemšanu, uz 2006. gada 14. decembra aizdevuma līguma Nr. 129770/01 saņemšanu, uz 2007. gada 18. janvāra aizdevuma līguma Nr. 133056/01 saņemšanu, uz 2007. gada 6. jūnija aizdevuma līguma Nr. 138660/01 saņemšanu; 2) apsūdzētās /pers. C/ izdarītajiem pieciem noziedzīgajiem nodarījumiem pēc Krimināllikuma 210. panta trešās daļas (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam) attiecībā uz 2006. gada 24. jūlija aizdevuma līguma Nr. 125116/01 saņemšanu, 2006. gada 16. augusta aizdevuma līguma Nr. 125470/01 saņemšanu, uz 2007. gada 18. janvāra aizdevuma līguma Nr. 133056/01 saņemšanu, uz 2007. gada 15. februāra aizdevuma līguma Nr. 134266/01 saņemšanu, uz 2007. gada 6. jūnija aizdevuma līguma Nr. 138660/01 saņemšanu;

atceltajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesā;

pārējā daļā Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 3. jūlija lēmumu atstāt negrozītu, bet cietušās /pers. A/, apsūdzēto /pers. B/ un /pers. C/, apsūdzēto /pers. D/ un /pers. C/ aizstāves Itas Megnes kasācijas sūdzības noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Jansone S. Kaija A. Uminskis